

ÖĞRETMENLERE ÖNERİLER

- * Çocuğun saldırgan davranışlarının nedenini araştırmak, çocuğun aile yaşantısını incelemek, sorunu çözmenin ilk ve en önemli aşamasıdır.
- * Öğretmen de çocuklar için tıpkı anne baba gibi önemli bir modeldir. Bu nedenle sınıf içinde sözel ve fiziksel şiddetten kesinlikle uzak durmalı ve öğrencilere ilgi, sevgi ve anlayışla yaklaşılmalıdır.
- * Çocuğa okulda öfkesini nasıl kontrol edebileceği öğretilmelidir. Öfke kontrolü için okul psikolojik danışmanından yardım alınabilir.
- * Öğretmen de çocuğun saldırgan davranışlarının sonuçlarını fark etmesini sağlayabilir.
- * Ders planına öğrencilerin enerjilerini boşaltıp, rahatlayabilecekleri oyunlar, etkinlikler konulmalıdır.
- * Çocuk okuldaki saldırgan davranışları yüzünden cezalandırılmamalı ancak bu davranışının sorumluluğunu alması sağlanmalı, verdiği hasarları da kendisinin gidermesine çalışılmalıdır.

- * Okul ortamının rahatlatıcı ve güven verici olması gerekir. Herkesin birbirine ilgi ve anlayışla yaklaştığı bir okul ortamında saldırgan davranışlar gösteren çocuklar da azalacaktır.
- * Öğrencilere sorun çözme becerileri kazandırılmalıdır.
- * Okulda yaşanan sorunların sağlıklı yollarla çözülmesi öğrencilerin de bu yöntemleri kullanmalarına örnek oluşturacaktır.

- * Öğrenci saldırgan davranışı yerine onu rahatlatıcı ancak kendisine ve çevresine zararlı olmayan davranışları koymasına teşvik edilmelidir.

- * Okulda krize müdahale ekibi oluşturulmalı ve acil önlem gerektiren durumlar için müdahale planı önceden belirlenmelidir.
- * Okulda gerekli güvenlik önlemleri sağlanmalıdır.

ÇOCUKLARDA SALDIRGAN TUTUM VE DAVRANIŞLAR

AİLEDE İÇİ ŞİDDET VE SALDIRGANLIK

Aile içi şiddet, ailenin bir üyesinin ailenin diğer üyelerine karşı gösterdiği her türlü saldırgan davranıştır. Aile içi şiddet yalnız kaba kuvvet kullanılmasını ifade eden bir kavram değildir. Kişiyi isteği dışında belli bir biçimde davranmaya zorlayan her türlü tutum ve davranış aile içi şiddet içinde değerlendirilmelidir. Sanıldığından çok daha yaygın olan aile içi şiddet, insanların ruh sağlığını olumsuz etkileyen bir etmendir. Aile içinde çocuğa yönelik şiddet, çocukta fiziksel yaralanmalara yol açmasının yanı sıra bilişsel, davranışsal, sosyal ve duygusal işlevler üzerinde de zararlar yaratmaktadır. Çocuğun şiddetten etkilenme biçimi ya da şiddete nasıl tepki vereceği ise yaş ve bilişsel gelişimine bağlı olmaktadır. Şiddete uğradığı saptanan çocuklarla yapılan araştırmalarda, çocuklarda gözlenen davranış bozuklukları sinirlilik, umutsuzluk ve psikolojik patolojiler nedeniyle ağır kişilik ve davranış bozuklukları, huysuzluk, hırçınlık, tedirginlik, suça yönelen davranışlar, başkaları ile rahat iletişim kuramama, antisosyal ve saldırgan davranışlar olarak belirlenmiştir.

Şiddete uğradığı saptanan çocuklarla yapılan araştırmalarda, çocuklarda gözlenen davranış bozuklukları sinirlilik, umutsuzluk ve psikolojik patolojiler nedeniyle ağır kişilik ve davranış bozuklukları, huysuzluk, hırçınlık, tedirginlik, suça yönelen davranışlar, başkaları ile rahat iletişim kuramama, antisosyal ve saldırgan davranışlar olarak belirlenmiştir.

Ülkemizde konu ile ilgili yapılan araştırmalardan biri olan Uluğtekin'in (1977) çocuğa karşı yargılayıcı olan, fiziksel şiddet kullanan, çocuğu dinleyip anlamaya çalışmayan annelerin çocuklarının güvensiz, tedirgin ve saldırgan davranışlar gösterdiği yapılan araştırma sonucunda bulunmuştur. Gürkaynak (1976), saldırgan davranışları büyüğü tarafından ödüllendirilen çocukların, saldırgan davranışlarında artma olduğunu tespit etmiştir.

Saldırganlık karşı tarafa verilen fiziksel tepkidir. İnsanda varolan bir dürtüdür. Bu dürtü her zaman ortaya çıkmaz, çoğunlukla bastırılır ama yok olmaz, biçim değiştirir.

Saldırganlığın sözel, fiziksel, pasif ve aktif olmak üzere çeşitleri vardır. Her gelişim döneminde bu saldırganlık çeşitlerinden biri karşımıza çıkar. Örneğin bebeklik döneminde aktif saldırganlık ön plandadır. Bebek ihtiyaçları karşılanmadığı zaman öfkelenme, ağlama, elini kolunu, ayağını amaçsız sağa sola vurma tepkileri gösterirken 1-4 yaşları arasındaki erken çocukluk döneminde, eşyaları fırlatıp atma, birilerine vurma, ısırma gibi fiziksel saldırganlık daha çok görülür. 4-5 yaşlarında ise sözel saldırganlık ifadeleri artar. Orta çocukluk döneminde çocukların saldırganlığı daha amaca yöneliktir.

Saldırgan çocuklar, belirlenen kurallara uymazlar, agresif davranışlar sergilerler, arkadaşlarına vurur, eşyalarına zarar verirler. Arkadaşları ile sürekli alay eder, çeşitli lakaplar takar ve bu davranışlarından dolayı sürekli ceza alırlar. Fakat aldıkları bu cezalar onları bu davranışları sergilemekten vazgeçirmez, kısa süreli çözüm sağlar. Ceza sonunda yeniden aynı davranışları tekrar ederler. Okulda, sınıfta sürekli problem çıkartır, öğretmenlerinden sürekli uyarı alırlar. Uyarılar karşısında, öğretmenlerine ve büyüklerine karşı gelme eğilimleri sergilerler.

ÇOCUKLARDAKİ SALDIRGAN TUTUM VE DAVRANIŞLARIN NEDENLERİ

- * Çocuğa aile içerisinde sözel ve fiziksel şiddet uygulanması.
- * Çocuğun sürekli baskı ve kısıtlamayla karşı karşıya kalması.
- * Temel güven gereksiniminin azlığı.
- * Psikolojik gereksinimlerin doyurulmaması.
- * İlgı ve sevgi eksikliği.
- * Evdeki eğitim ortamının tutarsızlığı ve dengesizliği
- * Evde ya da çevresinde saldırgan davranışlarda bulunan bir modelin varlığı.
- * Çocuğun anne ve babası ile sağlıklı özdeşim kuramaması.

- * Organik bir rahatsızlık, beyin zarı yangısı ve doğum sırasındaki beyin örselenmeleri sonucunda da saldırganlık oluşabilir.

- * Çocuğun faaliyetlerinde sürekli engellemelerle karşılaşması.

- * Zihinsel ya da fiziksel yetersizliği olan çocuklarda da saldırganlık görülebilir.

- * Çocuğun daha önceki saldırgan davranışlarının ödüllendirilmiş olması da saldırganlığı pekiştirir.

- * Anne babanın uyguladığı katı disiplin çocukta saldırganlık ve başkaldırma gibi davranışlara yol açar.

- * Televizyondaki şiddet içeren yayınlar çocukların saldırganlığı görerek öğrenmelerine sebep olur.

- * Saldırganlığını uygun yollarla boşaltamayan çocuk kendisine ve çevresine zarar verir.

SALDIRGAN TUTUM VE DAVRANIŞLARI OLAN ÇOCUKLARIN ÖZELLİKLERİ

- * Saldırgan çocuklar yaşlıları ve büyüklerle çok sık kavga ederler.
- * Çevreleriyle uyumlu ilişkiler kuramazlar.
- * Geçimsizdirler.
- * Öfkeli dirler.
- * Kuralları çiğner ve sık sık cezalandırılırlar.
- * Kendilerini haklı çıkarma eğilimindedirler.
- * Sorunlarını kavga ederek çözmeye çalışırlar, tepkileri ölçsüz ve durumla orantısızdır.

- * Aldıkları cezalardan etkilenmezler, kısa sürede bu davranışları tekrarlarlar.

- * Yetişkinlerle sürekli çatışma yaşarlar.

- * Çocukların sık sık yaramazlık yapması, arkadaşlarıyla sürtüşmeleri, ara sıra kavga etmeleri onların saldırgan çocuk oldukları anlamına gelmez. Çocuğu saldırgan olarak tanımlamak için bu davranışı sık sık tekrarlıyor olması gerekir.

- * Yapılan araştırmalar sonucunda erkek çocukların kız çocuklara göre daha saldırgan olduğu anlaşılmıştır.

Bergama RAM

ANNE BABAYA ÖNERİLER

- * Ev ortamında kesinlikle sözel ve fiziksel şiddetten kaçınılmalı, çocukların yanında diğer insanlara, aile bireylerine saldırgan davranışlar sergilenmemeli, çocuklara saldırgan birey örneği olunmamalıdır.

- * Çocuğa saldırgan davranışları sonucunda neler olabileceği, ne gibi zararlarla karşılaşabileceği anlatılmalıdır. Davranışları üzerinden düşünülerek zararları kendisinin keşfetmesi sağlanmalıdır.

- * Çocuğun saldırgan davranışları dayakla cezalandırılmamalıdır. Bu çocuğa saldırganlık örneği sergilemekten başka bir işe yaramaz.

- * Çocuk eğitiminde baskıcı ve otoriter bir anne baba tutumundan kaçınılmalı, çocuğa duygu ve düşüncelerini ifade etme olanağı sunulmalıdır.

- * Çocuğun saldırgan davranışları karşısında duyarlı olunmalı, ancak hoşgörülü davranılmamalıdır.

- * Çocuk saldırgan davranışlar sergileyerek bir şey elde etmeye çalıştığına isteği yerine getirilmemelidir. Aksi halde isteklerini bu şekilde ifade etmeye başlayacaktır.

- * Anne babalar çocuğu koşulsuz kabul etmeli, sevgi ve ilgi göstermeli, hatalarını affedebilmelidir.

- * Çocuğun davranışlarına getirilen kısıtlamaların nedenleri anlatılmalı, çocuğun sınırlandırmanın neden olduğunu anlaması ve kabul etmesi sağlanmalıdır.

- * Anne babalar çocuk eğitiminde mükemmeliyetçi tutumdan kaçınmalı, çocuklarından yapabileceklerinin üzerinde şeyler beklememelidirler.

- * Ev ortamının demokratik olması ve çocuğa da söz hakkı verilmesi sağlanmalıdır.

- * Çocukla davranışları hakkında gergin oldukları ve öfke duydukları zamanlarda konuşmaktan kaçınılmalı, sakinleştikleri ve kendilerini rahat hissettikleri anlarda konuşulmalıdır.

- * Çocukta saldırgan davranışlar görüldüğü zaman yastığı yumruklamasına, makasla bir şeyler kesmesine veya çekiçle bir şeyler kırmasına izin vererek enerjisini bu şekilde boşaltarak saldırgan yönlerini doyurması sağlanabilir.

- * Saldırgan çocuklar okul takımları, halk oyunları, satranç gibi kültürel ve sportif etkinliklere yönlendirilerek enerjilerini bu tür etkinliklerle boşaltmaları sağlanabilir.

- * Evde ve okul ortamında yerine getirebileceği görev ve sorumluluklar verilmesi saldırganlığı azaltabilir.

- * Çocuk öfkesini saldırgan davranışlara başvurmadan doğru şekilde ifade etmeyi öğrendiğinde takdir edilip ödüllendirilebilir.

- * Saldırgan davranışlarla nasıl başa çıkılacağı konusunda bir uzmandan yardım alınabilir.

Bergama RAM